

Кен Лю

Паперовий звіринець

Один з моїх найперших спогадів: я рюмсаю і не можу заспокоїтися, а мама з татом даремно намагаються мене втішити.

Тато здався і вийшов зі спальні, але мама повела мене на кухню і посадила за стіл.

– Кан, кан, – казала вона, беручи аркуш пакувального паперу. Мама роками обережно розрізала обгортки різдвяних подарунків і складала їх на холодильник у товсту купу.

Вона поклала обгортку барвистою стороною донизу й почала згинати її. Я перестав плакати і з цікавістю спостерігав.

Перевернувши папір, вона знову його зігнула. Вона складала його, стискала, підгортала, скручувала і вигинала, аж поки він не зник у її складених долонях. Тоді вона піднесла згорнутий папір до губ і подула в нього, наче в повітряну кульку.

– Кан, – сказала вона. – Laohu.

Вона поклала руки на стіл, а тоді прибрала їх.

На столі залишився паперовий тигр завбільшки з два кулаки. Шкура його мала малюнок обгортки – червоні льодяники й зелені ялинки на білому тлі.

Я простяг руку до маминого творіння. Тигр сіпнув хвостом і грайливо вхопив мене кігтями за палець. «Роурр-са», – звук був схожий водночас на котяче гарчання і шарудіння газети.

Здивувавшись, я засміявся і погладив його по спині. Паперовий тигр муркотів і дрижав під моїм пальцем.

– Zhe jiao zhezhi, – сказали мама. «Це називається оригамі».

Тоді я цього не знав, але мамині оригамі були особливі. Вона дихала на них, і тоді фігурки починали рухатися завдяки її життєвій силі. То була її магія.

#

Тато вибрав маму з каталогу.

Якось уже в школі, я зажадав від тата подробиць. Він тоді хотів, щоб я знову почав з нею розмовляти.

Навесні 1973-го він пішов до служби знайомств. Там він гортав сторінки, не затримуючись на кожній довше кількох секунд, аж поки не побачив маму.

Я тієї фотографії ніколи не бачив. Ось як тато описав її: мама, вдягнена у вузьке ціпао зеленого шовку, сиділа на стільці боком до камери, голова

повернута до об'єктиву, довге чорне волосся рівно спало на груди і плечі. Вона дивилась на тата очима спокійної дитини.

– Далі я каталог не гортав, – сказав він.

У каталозі було сказано, що їй вісімнадцять, любить танцювати, родом з Гонконгу, а тому добре володіє англійською. Пізніше з'ясувалось, що все це було неправдою.

Він їй написав, і якийсь час компанія передавала їхні листи туди й сюди. Нарешті, він полетів до Гонконгу на побачення з нею.

– Працівники компанії писали за неї. Вона не знала англійською нічого, крім «привіт» і «бувай».

Яка жінка внесе свої дані у каталог, щоб її могли купити? У школі я думав, що знаю все, тож смакував свою зневагу, як вино.

Замість того, щоб вломитися в контору з вимогою повернути гроші, тато заплатив офіціантці, щоби та перекладала для них.

– Коли я говорив, вона дивилася на мене з острахом і надією водночас. І коли та дівчина переклала їй мої слова, мама почала потроху всміхатися.

Він полетів назад до Коннектикуту і почав збирати папери для її переїзду. Наступного року, року Тигра, народився я.

#

На моє прохання мама зробила з обгорток ще оленя, козу і водяного буйвола. Вони цибали вітальнею, а Лаоху ганявся за ними й гарчав. Коли він їх ловив, то притискав до землі так, що з них виходило повітря, і вони ставали просто пласкими складеними папірцями. Тоді мені доводилося надувати їх знову, щоб вони могли побігати ще.

Час від часу звірі втрапляли в халепу. Якось за обідом водяний буйвіл устрибнув до миски з соєвим соусом (певно, хотів повалятися в ньому, як справжній водяний буйвіл). Я швидко витяг його, але капілярна дія вже потягла темну рідину ногами вгору. Вони розім'якли в соусі і не втримали його, відтак він звалився на стіл. Я висушив його на сонці, але ноги його стали кривими, і відтоді він накульгував на бігу. Врешті, мама обгорнула йому ноги м'якою плівкою, щоб він міг валятися скільки його душа забажає (тільки не в соєвому соусі).

Ще Лаоху любив полювати на горобців, коли ми з ним гралися на задньому дворі. Але одного разу він загнав птаха в кут, а той з відчаю клюнув його і порвав йому вуха. Коли мама заклеювала тигра липкою стрічкою, він скімлив і здригався так, що я мусив його тримати. Надалі він уникав пташок.

А одного дня я подивився по телевізору передачу про акул і попросив маму зробити її для мене. Вона зробила мені акулу, але та лиш невесело ляпала плавцями об стіл. Я набрав у раковину води і пустив туди акулу. Вона

хвацько плавала колами, але скоро промокла і розім'якла, а відтак, поволі розгортаючись, опустилися на дно. Я кинувся їй на допомогу, але встиг витягти лише мокрий шмат паперу.

Лаоху став передніми лапами на край раковини і поклав на них голову. Опустивши вуха, він протяжно загарчав так, що я відчув себе винним.

Мама зробила мені нову акулу з фольги. Вона чудово прижилася у великому акваріумі. Ми з Лаоху любили сидіти біля нього і дивитися, як акула ганяється за золотою рибкою. Лаоху при цьому притуляв носа до скла з іншого боку акваріума. Скло і вода збільшували його морду так, що тигр дивився на мене очима завбільшки з чашку.

#

Коли мені було десять, ми переїхали у новий будинок. До нас прийшли дві сусідки, щоби привітатись. Тато подав їм напої і вибачився за те, що йому треба бігти, бо він мусив залагодити борги попереднього власника дому за комунальні послуги.

– Будьте як удома. Не подумайте, що як моя жінка неговірка, то вона непривітна. Просто вона не дуже добре говорить англійською.

Я читав у їдальні, а мама розпаковувала речі на кухні. Сусідки балакали у вітальні, не надто переймаючись гучністю розмови.

– Скидається на порядного. Нащо ж він то зробив?

– З такого змішування нічого путнього не вийде. Дитина наче недороблена. Шкіра біла, а очі косі. Потвора мала.

– Стривай, а може воно говорить по-нашому?

Жінки принишкли. Трохи згодом вони увійшли до їдальні.

– Привіт! Як тебе звуть?

– Джек, – сказав я.

– Не дуже китайське ім'я.

Тут до їдальні увійшла мама. Вона всміхнулася жінкам. Так вони втрюх і стояли навколо мене трикутником, посміхаючись і киваючи одна одній, не знаючи що сказати, аж поки не повернувся тато.

#

Якось до мене прийшов сусідський хлопець Марк і приніс показати свої фігурки героїв «Зоряних воєн». У Обі-Вана Кенобі світився меч, і він міг махати руками і казати металевим голосом: «Використовуй Силу!» Мені здалося, що фігурка анітрохи на Обі-Вана не схожа.

Ми разом подивились, як він повторює свою виставу п'ять разів поспіль.

– А він може робити щось іще? – спитав я.

Марка моє питання роздратувало.

– Роздивись його пильніше, – сказав він.

Я дивився пильніше, але не знав, що там можна було побачити.

Марку моя реакція не сподобалась.

– Покажи мені свої іграшки.

У мене не було інших іграшок, окрім паперового звіринцю. Я приніс Лаоху зі спальні. На той час він дуже потерся, і був увесь перемотаний стрічкою і склеєний у тих місцях, де ми з мамою латали його всі ці роки. Він був уже не такий спритний і на ногах стояв не так міцно, як раніше. Я поставив його на стіл. З коридору чулися легенькі кроки інших тварин, що з острахом зазирали у вітальню.

– Xiao laohu, – почав був я, але спинився і перейшов на англійську. – Це Тигр.

Лаоху обережно підійшов і замурчав, обнюхуючи Маркові долоні.

Марк оглянув різдвяний малюнок на його шкірі.

– Зовсім не схоже на тигра. Твоя мама робить тобі іграшки зі сміття?

Я ніколи не думав про Лаоху як про сміття. Але зараз він виглядав, як звичайний шматок пакувального паперу.

Марк знову натиснув на голову Обі-Вана. Світловий меч загорівся; джедай підняв і опустив руки. «Використовуй Силу!»

Лаоху повернувся і стрибнув, збивши пластмасову фігурку зі столу. Вона впала на підлогу і розбилася, а голова Обі-Вана покотилася під диван.

– Роуррррр, – засміявся Лаоху, і я приєднався до нього.

Марк сильно вдарив мене.

– Він був дуже дорогий! Таких зараз навіть не продають. Він коштував, мабуть, більше, ніж твій батько заплатив за твою матір!

Я перечепився і впав на підлогу. Лаоху загарчав і кинувся Маркові в обличчя.

Марк скрикнув, більше від страху і несподіванки, ніж від болю. Врешті решт, Лаоху був усього лише паперовим тигром.

Марк схопив Лаоху. Коли він зім'яв його у долоні і розірвав навпіл, гарчання урвалося. Марк стис два шматки в кульку і кинув нею в мене.

– Держи своє дурне китайське сміття!

Коли Марк пішов, я довго, але даремно намагався склеїти шматочки, вирівняти папір і відновити загини, щоби скласти Лаоху знов. Інші звірі поволі увійшли до вітальні й обступили нас, мене і порваний пакувальний папір, який колись був Лаоху.

#

Моя сутичка з Марком на цьому не закінчилась. У школі він був дуже популярним. Я не люблю згадувати наступні два тижні.

Наприкінці другого тижня, у п'ятницю, я прийшов додому, і мама спитала:

– Хуехіао hao ma?

Я нічого не відповів, натомість пішов до ванної кімнати й подивився у дзеркало. «Я нітрохи на неї не схожий».

За вечерею я спитав у тата:

– У мене обличчя китаїози?

Тато відклав палички. Я нічого не казав йому про те, що коїлося зі мною в школі, але він, здавалось, усе розумів. Він заплющив очі і потер перенісся.

– Ні.

Мама подивилася на тата, нічого не розуміючи. Вона перевела погляд на мене.

– Sha jiao китаїоза?

– Англійською, – сказав я. – Говори англійською.

Вона спробувала.

– Що трапитися?

Я відіпхнув геть палички і миску смаженого перцю з яловичиною в п'ятьох приправах.

– Нам треба їсти американську їжу.

Тато спробував умовити мене.

– Інші родини теж часом готують китаїські страви.

– Ми не інші родини. – Я подивився на нього. «В інших родинах мами з цього світу».

Він відвів погляд, а тоді поклав руку на мамине плече.

– Я знайду тобі кулінарну книгу.

Мама повернулася до мене.

– Вu haochi?

– Англійською, – сказав я, підвищуючи голос. – Говори англійською.

Мама простягла руку до мого лоба, щоб перевірити, чи немає температури.

– Fashao la?

Я прибрав її руку.

– Я здоровий. Говори англійською! – Я кричав.

– Говори з ним англійською, – сказав тато мамі. – Ти знала, що одного дня це станеться. Що ж тебе дивує?

Мама опустила руки. Вона сиділа, дивлячись то на тата, то на мене, то знов на тата. Намагалася говорити, зупинялась, пробувала ще і знов зупинялась.

– Так треба, – сказав тато. – Я був занадто м'яким. Джеку важливо вписуватися у своє оточення.

Мама подивилась на нього.

– Коли я кажу «любити», я відчуваю тут. – Вона вказала на губи. – Коли я кажу «аї», я відчуваю тут. – Вона поклала руку на серце.

Тато похитав головою.

– Ти в Америці.

Мама зігнулася на стільці і виглядала схожою на водяного буйвола після того, як його наздогнав Лаоху і вичавив із нього дух.

– І я хочу справжніх іграшок.

#

Тато купив мені повний набір фігурок героїв «Зоряних воєн». Обі-Вана Кенобі я віддав Марку.

Я склав паперовий звіринець у велику коробку з-під взуття і запхнув її під ліжко.

Наступного ранку тварини втекли звідти і розбрелися усією кімнатою по своїх звичних місцях. Я переловив їх усіх і знову склав до коробки, примотавши кришку липкою стрічкою. Але звірі так шаруділи всередині, що врешті я заніс коробку в куток на горищі, якнайдалі від моєї кімнати.

Коли мама зверталася до мене китайською, я не відповідав. Згодом вона стала намагатися більше розмовляти англійською, але її акцент і уривчасті речення мене бентежили. Я намагався виправляти її. Нарешті, вона взагалі перестала розмовляти, якщо я був поруч.

Мама почала знаками показувати те, що хотіла мені сказати. Вона намагалася обіймати мене так, як це робили американські матері у телепередачах, які вона бачила. Мені її рухи здавалися надміру підкресленими, непевними, смішними й незграбними. Вона зрозуміла, що мене це дратує, тож облишила це.

– Не слід так поводитись із матір'ю, – сказав тато. Але коли він це казав, то не дивився мені в очі. Глибоко в душі він, певне, зрозумів, що привезти сільську дівчину з Китаю до Коннектикуту і очікувати, що вона легко призвичаїться до життя у передмісті, було помилкою.

Мама навчилася готувати по-американськи. Я грав у відеоігри і вчив французьку.

Час від часу я бачив, як вона сидить за столом на кухні і дивиться на зворотній бік аркуша пакувального паперу. Після цього на моєму столику з'являлися нові паперові тварини, що намагалися до мене пригорнутись. Я ловив їх, стискав, щоб з них вийшло повітря і складав до коробки на горищі.

Мама припинила їх робити аж тоді, коли я перейшов до старших класів. На той час її англійська стала набагато кращою, але я вже досяг того віку, коли стало все одно, про що вона говорила, байдуже якою мовою.

Іноді, коли я приходив зі школи і бачив її крихітну постать, що заклопотано пурхала кухнею, стиха наспівуючи китайську пісеньку, мені було важко повірити, що саме вона народила мене. У нас не було нічого спільного. Наче вона прилетіла з Місяця. Я простував до своєї кімнати, де міг продовжити суто американську гонитву за щастям.

#

Ми з татом стояли обабіч маминого лікарняного ліжка. Їй не було і сорока, але виглядала вона значно старшою.

Роками вона не хотіла йти до лікаря, казала, що її біль – то пусте. А коли вона потрапила таки в лікарню, рак уже поширився настільки, що оперувати не було сенсу.

Подумки я був далеко від палати. У розпалі була пора, коли потенційні роботодавці приїздять у коледж, тож думки мої були про резюме, академічні довідки і стратегічно складений графік співбесід. Я обмірковував, як би краще збрехати вербувальникам компаній, щоб ті захотіли мене купити. Я розумів, що жахливо думати про таке, коли твоя мати помирає. Проте це розуміння не змінило мого відношення.

Вона була притомна. Тато тримав її ліву долоню обома руками. Він нахилився, щоб поцілувати її чоло. Він здавався таким слабким і старим, що я злякався. Я усвідомив, що знаю про нього не набагато більше, ніж про маму.

Мама посміхнулася йому.

– Все гаразд.

Вона повернулася до мене, продовжуючи посміхатися.

– Я знаю, тобі треба повертатися в школу.

Голос її став дуже слабким, ледь чутним за гудінням під'єднаних до неї апаратів.

– Йди. Не хвилюйся через мене. Нічого страшного. Тільки вчись добре.

Я торкнувся її руки, бо думав, що так треба. Я відчув полегшення. Зворотній рейс і веселе каліфорнійське сонце вже заповнили мої думки.

Вона щось прошепотіла татові. Він кивнув і вийшов з кімнати.

– Джек, якщо, – вона зайшлася у приступі кашлю і якийсь час не могла вимовити ані слова. – Якщо мене не стане – не засмучуйся над міру, не шкодь здоров'ю. Дбай про своє життя. Тільки збережи ту коробку з горища і кожного року, на Ціньмін, виймай її та згадуй мене. Я завжди буду з тобою.

Ціньмін – це китайське свято пам'яті померлих. Коли я був малим, кожного року на Ціньмін мама писала своїм померлим батькам листа, в

якому розповідала про добрі новини зі свого життя в Америці за минулий рік. Вона вголос читала листа мені і дописувала усе, що я хотів додати. Тоді вона робила з листа паперового журавлика і випускала його в бік заходу сонця. Тоді ми дивилися, як журавлик, махаючи хрусткими крилами, починав свою довгу подорож на захід, через Тихий океан до Китаю, на могили маминої рідні.

Востаннє я робив це з нею багато років тому.

– Я нічого не тямлю в китайському календарі, – сказав я. – Просто відпочивай, мамо.

– Збережи коробку і зазираай туди час від часу. Просто відкривай, – вона знову почала кашляти.

– Все гаразд, мамо. – Я незграбно погладив її руку.

– Naizi, mama ai ni... – Вона знову зайшлася кашлем. В пам'яті зринула картина: мама каже «ai» і прикладає руку до серця.

– Все гаразд, мамо. Не розмовляй.

Повернувся тато, і я сказав йому, що мені треба раніше поїхати в аеропорт, щоб не пропустити свій рейс.

Вона померла, коли мій літак був десь над Невадою.

#

Після маминої смерті тато швидко постарів. Будинок став для нього завеликим, і його треба було продати. Ми зі Сьюзен, мою дівчиною, приїхали до тата, щоб допомогти йому зібрати речі й усе прибрати.

Сьюзен знайшла коробку на горищі. Пролежавши так довго у суцільній темряві горища, паперові звірі стали крихкими, а яскраві кольори обгорток вицвіли.

– Я ніколи не бачила такого оригамі, – сказала Сьюзен. – Твоя мама була дивовижною майстринею.

Паперові тварини не рухались. Можливо, магія, що давала їм життя, зникла з маминою смертю. А може паперові фігурки оживали колись лише в моїй уяві. Дитячій пам'яті вірити не можна.

#

У перші вихідні квітня, за два роки по маминій смерті, Сьюзен поїхала з міста в одне зі своїх нескінченних відряджень, а я сидів дома і знічев'я перемикав канали.

Я зупинився на документальному фільмі про акул. Зненацька, я побачив у своїй уяві, як мамині руки раз з разом згинали фольгу, щоб вийшла акула, поки ми з Лаоху спостерігали.

Зашурхотіло. Я повернувся і побачив на підлозі, поряд із книжковою шафою, кульку з пакувального паперу і клаптів стрічки. Я підійшов до неї, щоб підняти й викинути до сміття.

Кулька ворухнулась, розгорнулася, і я зрозумів, що це Лаоху. Я не згадував про нього вже дуже давно.

– Роурр-са.

Напевне, мама його таки склеїла після того, як я здався.

Він був меншим, ніж я його пам'ятав. Або мої кулаки з того часу побільшали.

Сьюзен порозкладала паперових тварин по квартирі для прикраси. Мабуть, Лаоху вона залишила десь у закутку, бо виглядав він пошарпано.

Я сів на підлогу і простягнув тигрові палець. Сіпнувши хвостом, він грайливо вхопив мене кігтями. Я засміявся і погладив його по спині. Лаоху замуркотів.

– Як справи, старий друже?

Лаоху припинив гратися. Він підвівся, вистрибнув із котячою грацією мені на коліно і розгорнувся ще більше.

У мене на коліні білою стороною вгору лежав зім'ятий шматок обгортки. Він був увесь густо списаний китайськими ієрогліфами. Мене ніколи не вчили читати китайську, але я впізнав ієрогліфи, написані маминим незграбним дитячим почерком, що значили «син». Вони були вгорі, де зазвичай пишуть ім'я того, кому листа призначено.

Я пішов до комп'ютера, щоб перевірити в Інтернеті. Того дня був Ціньмінь.

#

Я взяв листа і повіз його до міста, де, як я знав, зупинялися автобуси з китайськими туристами. Я підходив до кожного і питав:

– Nin hui du zhongwen ma? – «Ви читаєте китайською?»

Я не говорив китайською так давно, що не був певен, чи мене розуміли.

Одна молода жінка погодилася мені допомогти. Ми сіли на лавку, і вона прочитала листа вголос. Мова, яку я роками намагався забути, повернулася до мене. Я відчув, як слова проникають всередину, через шкіру, через кістки, й міцно обгортають серце.

#

Сину,

Ми давно не розмовляли. Коли я намагаюся торкнутись тебе, ти стаєш таким злим, що мені страшно. А ще мені здається, що біль, який тепер я відчуваю постійно, означає щось серйозне.

Тож я вирішила тобі написати. Я писатиму на паперових тваринах, які я тобі зробила, і які ти так любиш.

Тварини замруть після того, як я перестану дихати. Але якщо я напишу від усього серця, то залишу в цих словах, на цьому папері частинку себе. Тоді, якщо ти подумаєш про мене на Ціньмінь, коли духам померлих дозволено відвідувати свої родини, ти зможеш оживити ці частинки мене. Створіння, що я зробила для тебе, знову будуть стрибати, бігати й шкрябатись, і тоді, можливо, ти помітиш ці слова.

Писати треба від усього серця, тому я пишу китайською.

За весь цей час я так і не розповіла тобі історію свого життя. Коли ти був маленьким, я думала, що розповім її, коли ти підростеш і зможеш зрозуміти. Але нагоди чомусь так і не випало.

Я народилась у 1957 році, у селі Сигулу, провінція Хебей. Твої дідусь і бабуся обидва походили з бідних селян і родичів мали небагато. Всього через кілька років після мого народження Китай уразило Великим голодом, під час якого померло тридцять мільйонів чоловік. Мій найдавніший спогад такий: я прокинулась і бачу, як моя мати їсть землю, щоб заповнити шлунок і залишити останню дрібку борошна мені.

Згодом жити стало легше. Сигулу славилось мистецтвом zhezhi, і моя мати навчила мене робити паперових тварин і давати їм життя. У селі ця магія допомагала хазяйнувати. Ми робили птахів, що проганяли коників з полів, а наші тигри полювали на мишей. На китайський Новий рік ми з друзями робили червоних паперових драконів. Ніколи не забуду, як ці маленькі дракони ширяли в небі над головою, несучи на мотузках феєрверки, які мали відлякувати усі негаразди минулого. Тобі б це дуже сподобалось.

У 1966 році прийшла Культурна революція. Сусід став проти сусіда, а брат – проти брата. Хтось пригадав, що брат моєї матері, мій дядько, виїхав до Гонконгу ще в 1946 році і став там купцем. Те, що у нас був родич у Гонконзі, значило, що ми шпигуни і вороги народу, тож проти нас треба було усіма силами боротися. Твоя бідолашна бабуся не знесла образ і кинулася в колодязь. А одного дня якісь юнаки з мисливськими рушницями потягли твого дідуса в ліс. Він так і не повернувся.

Отак у десять років я осиротіла. Єдиним моїм родичем у цілому світі був дядько з Гонконгу. Однієї ночі я нишком залізла до товарного потяга, що їхав на південь.

Кілька днів потому, у провінції Гуандун, якісь чоловіки мене спіймали, коли я крада їжу з поля. Коли вони почули, що я намагаюсь дістатися Гонконгу, то засміялися. «Тобі пощастило. Ми якраз живемо з того, що возимо до Гонконгу дівчат».

Мене сховали під днищем вагона разом з іншими дівчатами і так провезли через кордон.

Нас відвели до підвалу, де наказали випростатись і удавати розумних і здорових перед покупцями. Заплативши власникам підвалу, родини могли прийти, оглянути нас і вибрати когось, щоб «удочерити».

Родина Цзінь вибрала мене, щоб я доглядала їхніх двох синів. Кожного ранку я вставала о четвертій, щоб приготувати сніданок. Я купувала на ринку їжу, прала і підмیتالала підлогу. Я годувала і купала хлопців. Я всюди ходила за ними і виконувала всі їхні забаганки. На ніч мене замикали в комірці на кухні. Якщо я робила щось неправильно чи повільно, мене били. Якщо хлопці щось утинали, мене били. Якщо мене заскакували над англійською, то теж били.

– Навіщо тобі вчити англійську? – питав пан Цзінь. – Ти хочеш піти у поліцію? Ми скажемо їм, що ти незаконно приїхала з материка до Гонконгу. Вони радо кинуть тебе до в'язниці.

Отак я прожила шість років. Одного дня старенька, що вранці торгувала рибою на базарі, відвела мене вбік.

– Я бачила таких дівчат, як ти. Тобі скільки зараз, шістнадцять? Прийде день, коли твій пан нап'ється, углядить тебе і притягне до себе, а ти не зможеш опиратися. Його дружина про це дізнається, і тоді ти дізнаєшся, яке пекло на смак. Тобі треба тікати. Я знаю декого, хто зможе допомогти.

Вона розповіла мені про американців, які прагнуть знайти собі жінку в Азії. Якщо ти чистенька, можеш готувати і піклуватимешся про свого чоловіка-американця, він подбає про твоє щасливе життя. Це була моя єдина надія. І саме так я потрапила до каталогу, де була одна брехня, і саме так зустріла твого батька. Історія не дуже романтична, але вона моя.

Жити у передмісті в Коннектикуті було самотньо. Твій батько був добрим і лагідним, я йому дуже вдячна. Але ніхто мене не розумів, і я нічого не розуміла.

А потім народився ти! Я так зраділа, коли подивилася в твоє обличчя і побачила риси своєї матері, свого батька і власні. В Сигулу я втратила всю родину, всіх, кого знала і любила. Але з'явився ти, і твоє личко доводило, що моя родина колись існувала насправді. Я не вигадала їх.

Тепер я мала з ким говорити. Я вчила тебе своєї мови, і удвох ми змогли відновити частинку того, що я любила і що втратила. Коли ти вперше заговорив китайською тією ж говіркою, якою говорила моя мати і я сама, я проплакала кілька годин. Коли я зробила тобі перших zhezhi, і ти засміявся, мені здалося, що в цілому світі немає причин для смутку.

Ти підріс, уже навіть трохи допомагав тату, і ми могли балакати одне з одним. Тоді я справді відчула, що я вдома. Я нарешті зажила щасливо. Я хотіла, щоб мої батьки були поруч, щоб я могла готувати для них їжу, щоб і їх зробити щасливими. Але моїх батьків уже не було. Ти знаєш, що китайці вважають найсумнішим почуттям у світі? Почуття дитини, коли та виростає і в неї нарешті з'являється бажання піклуватися про батьків, але вона розуміє, що їх уже давно немає.

Сину, я знаю, що ти не любиш свої китайські очі, які в тебе від мене. Я знаю, що тобі не подобається твоє китайське волосся, яке в тебе теж від мене. Але чи можеш ти зрозуміти, скільки радості приносило мені саме твоє існування? Чи розумієш ти, що я відчувала після того, як ти перестав зі мною розмовляти і заборонив звертатися до тебе китайською? Я ніби знову все втратила.

Чому ти не хочеш зі мною розмовляти, сину? Від болю важко писати.

#

Жінка повернула мені папір. Я не міг дивитися їй у вічі.

Не підводячи погляду, я попросив її допомогти мені вивести під маминим листом ієрогліф «ai». Я писав його на папері знову і знову, переплітаючи свої риси з її словами.

Жінка простягла руку і поклала її мені на плече. Тоді вона підвелася і пішла, залишивши мене наодинці з матір'ю.

Познаходивши загинки, я знову склав із папірця Лаоху. Я примостив його на зігнутій руці, він замуркотів, і ми пішли додому.